

Saksframlegg

Jegersberg Gård - rehabiliterings- og kompetansesenter for rusavhengige

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
61/12	Tjenesteutvalget	24.10.2012
121/12	Formannskapet	07.11.2012
	Kommunestyret	

Rådmannens forslag til vedtak:

Rådmannen får i henhold til saksfremstillingen fullmakt til å inngå en samarbeidsavtale med Kristiansand kommune om deltakelse i det interkommunale samarbeidet om rehabiliterings- og kompetansesenter for rusmiddelavhengige på Jegersberg gård

Bakgrunn for saken:

Helhetlig oppfølging av rusmiddelavhengige med sammensatte problemer er en formidabel oppgave for kommunene i dag. Kommunene har ansvaret for å tilrettelegge for bolig, økonomi og arbeid/aktivitet gjennom hele rehabiliteringsforløpet. Kommunene i Knutepunkt Sørlandet har erfaringer på rusfeltet som viser at brukergruppa ikke klarer å nyttiggjøre seg tilbudene samlet sett slik at dette gir en god nok ressursutnyttelse og effekt av tiltakene.

Dette skyldes flere forhold. I kommunene gis ofte tjenestene av flere instanser og etater, og tjenestene er krevende å koordinere. Brukergruppen som har behov for samtidig innsats fra kommune og spesialisthelsetjeneste har et særskilt behov for *sammenhengende rehabiliteringsløp*. En vet av erfaringer og kunnskapsoppsummering på området at det er tett og relasjonell oppfølging av den enkelte bruker over tid som er mest virkningsfull.

På denne bakgrunn har en, gjennom en forankring i Knutepunkt Sørlandets nettverk for helse- sosial og omsorgstjenester, utviklet en modell for interkommunalt samarbeid om et regionalt rehabiliterings- og kompetansesenter for rusmiddelavhengige på Jegersberg gård.

Jegersberg gård er et tiltak som bedre vil ivareta det ansvar kommunene allerede har i dag. Ikke minst vil tiltaket få stor betydning for det ansvar kommunene kommer til å få i forbindelse med gjennomføringen av samhandlingsreformen. En vet at fremtidens sykdomsbilde viser en økning av rusrelatert problematikk. Det er signalisert at det også på rus- og psykisk helsefeltet vil innføres modeller for kommunal medfinansiering. Jegersberg gård har et tidsperspektiv og elementer i rehabiliteringen som vil kunne forhindre uønskede reinnleggelser og gi kommunene et kostnadseffektivt virkemiddel. Dette vil etter all sannsynlighet gi den enkelte som benytter seg av tilbudet nye livsmuligheter.

Driftskonseptet tar utgangspunkt i regionale forhold og behov som vil øke kapasitet og effektivitet i rehabiliteringsarbeidet rettet mot rusmiddelavhengige over 18 år. Det er basert på samhandling på tvers av forvaltningsnivå, med kommuner og helseforetak som sentrale samarbeidsparter. Modellen har innebygget kunnskap om at virkningsfull rehabilitering med varige resultater, krever helhetlig løp som gjerne tar minimum tre år. Det er et medikamentfritt tilbud. Private organisasjoner og næringsliv er

viktige samarbeidsparter i forbindelse med nettverksbygging og kvalifisering. Kvalitetspreget produkt- og tjenesteutvikling skal være nært knyttet opp til rehabiliteringen.

Brukerkompetanse er en sentral drivkraft og ressurs i modellen som har et lavt innslag av tradisjonell faglig kommunalt ansatte. Rehabiliterings- og kompetansesenteret skal øke andelen tidligere rusmiddelavhengige som opprettholder rusfrihet og forsørger seg selv og sin familie gjennom tilegnet kompetanse, også 5 år etter avsluttet rehabilitering.

Saksutredning

Det interkommunale samarbeidet i Knutepunkt Sørlandet

I overgangen 2007/2008 besluttet nettverk helse- sosial og omsorg i Knutepunkt Sørlandet å etablere et forprosjekt som vurderte implementeringsverdien av virkningsfulle elementer ved et over 20 år gammelt rehabiliteringssenter i Italia: San Patrignano. Representanten som ble oppnevnt av nettverket, sammen med representanter fra Sørlandet sykehus SSHF, bruker- og pårørendeorganisasjoner, frivillig sektor og Kristiansand kommune utarbeidet en prosjektrapport på bakgrunn av studiebesøk og tilgjengelig grunnlagsdokumentasjon/ forskning. Rapporten anbefalte å gå videre på et hovedprosjekt, fortsatt med forankring i knutepunktsamarbeidet og i tett samarbeid med sykehuset. Nettverk helse- sosial og omsorg tilsluttet seg denne anbefalingen. Hovedprosjektet gikk videre på arbeidet med å utarbeide en modell for etablering av et regionalt rehabiliterings - og kompetansesenter for rusmiddelavhengige, med utspring i knutepunktkommunene. Kristiansand kommune forankret hovedprosjektet politisk, søkte og fikk midler fra helsedirektoratet til en prosjektlederstilling i ett års engasjement.

I 2009/2010 ble hovedprosjektet avsluttet med prosjektrapporten som anbefalte å etablere et interkommunalt samarbeid om etablering av et regionalt rehabiliteringssenter etter en modell som gir rom for ønskede vekstmuligheter og effektivitet på feltet. Brukerkompetanse anvendt i form av mentorordning er et viktig element. Det samme gjelder samhandling mellom flere aktører, både offentlige og private. Spesielt er det lagt vekt på hvordan man kan oppnå varig rusfrihet etter avsluttet rehabilitering. Den lokale forankringen i etableringsfasen og de første driftsfaser er understreket som viktige - på sikt kan man tilby plasser regionalt og nasjonalt som en del av virksomhetsbyggingen.

I 2011 kjøpte Kristiansand kommune Jegersberg gård. Eiendommen gir utviklingsmuligheter som tilsvarer prosjektets ambisjoner for et samarbeid som er interkommunalt forankret i Knutepunkt Sørlandet og som kan utvides gradvis regionalt og nasjonalt. Nettverk helse- sosial og omsorg besluttet i januar 2012 å nedsette et arbeidsutvalg (AU) bestående av de kommunene i nettverket som ønsket å rekruttere brukere til første driftsfase på gården. AU ledes av Søgne kommune og består i tillegg av kommunene Vennesla, Songdalen, Lillesand og Kristiansand. På mandat fra nettverket utredet og anbefalte AU en modell for det interkommunale samarbeidet om Jegersberg gård, med fokus på første driftsfase.

15.06.12 presenterte arbeidsutvalget et forslag for helse- sosial- og omsorgsnettverket som grunnlag for formalisert avtale, med veiledende anbefalinger om følgende juridiske og økonomiske hovedpunkter:

Juridisk:

- Det utvikles et vertskommunesamarbeid med forankring i Lov om kommuner og fylkeskommuner § 28-1b, hvor Kristiansand er vertskommune og Songdalen, Vennesla, Lillesand og Søgne er samarbeidskommuner i første driftsfase. Modellen for vertskommunesamarbeidet vil være administrativt, dvs. at det skal inngås en avtale om hvilke oppgaver vertskommunen skal utføre på vegne av samarbeidskommunene. Det er viktig å presisere at den enkelte kommune skal beholde vedtaksmyndigheten etter helse- og omsorgstjenesteloven, men at vertskommunen skal ha ansvaret for å gjennomføre vedtakene. Kommuneloven forutsetter at det skal inngås en samarbeidsavtale som regulerer detaljene i samarbeidet.

Økonomisk:

Det utarbeides en modell som kombinerer to elementer: et årlig grunnbeløp for den enkelte kommune som deltar i første driftsfase, og betaling per bruker.

- Deltagerkommunene er enige om å betale et årlig grunnbeløp for selve deltagelsen, og som for 2013 beløper seg til totalt kr 600 000,-.

Beløpet fordeles i henhold til kommunenes størrelse, og blir for 2013:

-Vennesla kommune:	kr 200 000,-
- Lillesand kommune:	kr 150 000,-
- Søgne kommune:	kr 150 000,-
- Songdalen kommune:	kr 100 000,-

Kristiansand kommunes bidrag til driftsutgifter i første fase er på om lag 3 millioner.

Investeringskostnadene for 2013 er beregnet til kr 730 000, disse dekker Kristiansand kommune. Bidrag fra andre kommuner enn vertskommune er kun knyttet til driftsutgifter.

- Det beregnes en ”stykkpris” pr bruker av senteret. For 2013 beregnes dette til kr 250 per døgn, det vil si 7500,- per måned per beboer. Dette vil dekke kostnader til drift som i oppstartsfasen ikke dekkes av de planlagte inntektsgivende aktivitetene ved Jegersberg gård. Beboerne betaler selv husleie; det kan søkes om bostøtte fra Husbanken.

I senere driftsfaser må det utvikles en fordelingsnøkkel som er hensiktsmessig med tanke på å få med alle kommuner i Knutepunktsamarbeidet og legge til rette for utvidelse i tråd med fremdriftsplanen. Det må tas hensyn til at de kommunene som er med i første driftsfase får fordel av det grunnbeløpet de bidrar med i tillegg til delbetaling per bruker. På lengre sikt vil det være mulig å selge plasser også til andre kommuner utenfor samarbeidet i Knutepunkt Sørlandet. Når konseptet etter beregnet fremdrift har 31 beboere i 2016, er de totale driftsutgifter stipulert til 5,7 mill. De lave driftsutgiftene skyldes mentormodellen som gir svært lav bemanningsfaktor, kombinert med prosjektets inntektsside hvor inntektsgivende virksomheter vil øke sin inntjening i senere driftsfaser.

Videreutvikling av det interkommunale samarbeidet vil skje gjennom inngåelse av forpliktende avtaler mellom vertskommunen og de deltagende kommuner.

Rekruttering:

I tråd med gjeldende fremdriftsplan skal 8 brukere få tilbud om rehabilitering ved Jegersberg gård, i løpet av første del av 2013. I rekrutteringsarbeidet vil sentrale aktører være prosjektledelsen, kontaktpersoner fra de ulike deltagerkommuner, Kirkens Bymisjon, Sørlandet Sykehus HF og brukerorganisasjoner.

Det vil være et mål at brukere av senteret allerede fra starten av rekrutteres fra alle deltagende kommuner. Men hovedfokus er at man velger riktige personer ut fra sin livssituasjon, motivasjon og ønske for egen rehabilitering. Det vurderes som en avgjørende suksessfaktor at de første brukerne motiveres og forberedes i god tid før innflytting på gården. Aktuelle brukere vil derfor bli systematisk fulgt opp i tiden før innflytting. Både med hensyn til motivasjon og med kartlegging av forhold knyttet til utdanning og arbeidserfaring.

Etter første driftsfase vil det finne sted en trinnvis økning opp mot ca 30 de neste tre årene.

Status og fremdrift

Prosjektorganisering

Jegersberg gård er et komplekst prosjekt som består av arbeidsgrupper på følgende områder:

- Referansegruppe for rehabilitering og sosialfaglig innhold
- Referansegruppe for foretak
- FOU-gruppe
- Arbeidsgruppe bygg
- Hovedprosjektgruppe
-

Det er representanter fra samtlige samarbeidende kommuner i de ulike gruppene.

Kvalifisering av brukere

Alle brukere skal før innflytting ha sin egen individuelle plan (IP), og denne skal i stor grad legge føringer for hvordan rehabiliterings- og kvalifiseringsforløpet skal være.

Det vil bli etablert samarbeid med skolesektoren for å sikre behov rettet mot grunnskoleutdanning (voksenopplæring) og fylkeskommunen i forhold til videregående opplæring.

Den første tiden etter innflytting skal brukeren forberedes til arbeidslivet ved å delta i daglig drift på gården. Her vil man få kartlagt brukerens ressurser og i tillegg få innarbeidet struktur hos den enkelte. Når så brukeren er klar for arbeidslivet *utenfor* Jegersberg gård, vil samarbeidet med det lokale næringsliv iverksettes i praksis for videre kvalifisering. Målet er at brukerne av senteret skal ha lønnet arbeid når de avslutter oppholdet og flytter fra gården.

Næringsvirksomhet på gården:

Det jobbes for tiden med ulike løsninger og ideer, men noe er på plass allerede. Blant annet stalldrift med kapasitet til 38 hester, hvorav 22 allerede er i drift. Videre er man i gang med konkrete planer for et ”hundredag hjem”. Næringsvirksomheten vil i tillegg til å være arbeidsoppgaver for brukerne, generere inntekter til gården og selve prosjektet.

Fag- og kompetanseutvikling:

Det er ansatt en prosjektleder og en prosjektmedarbeider. Stillingene er delvis finansiert gjennom statlige opptrappingsmidler; Kristiansand kommune er rapporteringsansvarlig for disse. I tillegg vil det i løpet av høsten 2012 bli ansatt to prosjektmedarbeidere *med brukererfaring*. Disse stillingene er delvis finansiert gjennom statlige opptrappingsmidler som er finansiert gjennom en felles søknad til Fylkesmennene i Aust- og Vest- Agder, fra kommunen i AU- via nettverk helse- sosial og omsorg. Kristiansand kommune er rapporteringsansvarlig også for disse midlene.

AU har gjennom søknad fra nettverk helse-sosial og omsorg i Knutepunkt Sørlandet, mottatt skjønnsmidler for 2012 til frikjøp i forbindelse med modellarbeidet for det interkommunale samarbeidet. Kristiansand kommune er rapporteringsansvarlig for midlene som er fordelt mellom kommune. Deler av midlene er også søkt brukt til kompetanseutvikling i det interkommunale samarbeidet. En felles studietur til San Patrignano for politisk og administrativ ledelse i de respektive kommuner, har vært arrangert i oktober.

Forskning:

Den nedsatte arbeidsgruppen for forskning og utvikling arbeider med å etablere den planlagte følgeforskningen av tiltaket. UIA og forskningsenheten ved Sørlandet sykehus, ARA er sentrale samarbeidspartner.

Bygningsmasse:

Bygningsmasse og arealer på Jegersberg gård klargjøres for å ta i mot de første beboere primo 2013. Milepælplanen tar sikte på en utvidelse i årene fremover med om lag 10 beboere årlig, relatert til flere byggetrinn som det planlegges for på eiendommen.

Enhetsleders merknader:

Enhetsleder mener at dette er en sjelden god mulighet til å videreutvikle kommunale tjenester innenfor et svært krevende område der vi altfor ofte ser at ulike tiltak ikke lykkes helt eller delvis. Det antas videre at deltagelse her setter kommunen i en verdifull posisjon med tanke på Samhandlingsreformen. Det er også enhetsleders oppfatning at kommunen i dag bruker så vidt mye ressurser innen fagområdet uten tilstrekkelig og tilfredsstillende effekt, at de antatte investeringer for å delta i samarbeidet på Jegersberg Gård vurderes som relativt beskjedne.

Rådmannens merknader:

Rådmannen slutter seg til enhetsleders merknader, og forutsetter at fast deltakeravgift og avgift pr. bruker, må dekkes innenfor rammene som stilles til disposisjon til enhet for psykisk helse- og habilitering. Etter rådmannens vurdering vil dette kunne bli et banebrytende prosjekt når det gjelder rehabilitering av rusavhengige. Prosjektet vil også kunne påvirke nasjonale myndigheter når det gjelder ruspolitikk.

Saksprotokoll i Tjenesteutvalget - 24.10.2012

Behandling:

Til behandling forelå rådmannens forslag til vedtak.

Ingen merknader. Rådmannens forslag enstemmig vedtatt.

Vedtak/innstilling:

Rådmannen får i henhold til saksfremstillingen fullmakt til å inngå en samarbeidsavtale med Kristiansand kommune om deltakelse i det interkommunale samarbeidet om rehabiliterings- og kompetansesenter for rusmiddelavhengige på Jegersberg gård.